

(світогляду), що об'єднує співробітників при вирішенні ділових та загальнолюдських проблем. Корпоративна етика базується, насамперед, на створенні необхідних умов для реалізації потреб людини» [1, с. 278].

Таким чином, учнівська молодь, залучена до проєктної діяльності, набуває досвіду роботи в команді, прийняття рішень, відповідального ставлення до ресурсів та розуміння потреб своєї громади й держави.

У довгостроковій перспективі подібні освітні моделі сприяють формуванню покоління новаторів — економічно свідомих, підприємливих і готових до викликів глобалізованого світу. Доречно нагадати думку, що «віра у свою здатність творити і є сутністю інноваційної діяльності» [2, с. 16].

Розвиток шкільного підприємництва має стати складовою національної стратегії сталого розвитку, оскільки саме воно формує людський капітал, необхідний для модернізації української економіки.

Отже, залучення молоді до участі в конкурсах бізнес-ідей є ефективним механізмом поєднання теоретичних знань із практичними навичками в умовах освітніх трансформацій. Такі ініціативи мають стати складовою державної політики у сферах освіти, економіки та фінансової грамотності. Інвестування в розвиток економічного мислення молоді — це інвестування в майбутнє економічне зростання й інноваційний потенціал країни.

Перелік використаних джерел

1. Гриньова В. М. Основи підприємництва: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ, 2020. 278 с.
2. Келлі Том, Келлі Девід. Творча впевненість. Як розкрити свій потенціал. К.: Основи, 2020. 296 с.
3. Всеукраїнський конкурс бізнес-ідей «Сміливість бути».

УДК 351.354

Зелінська Г.О., професор кафедри прикладної економіки
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: МОДЕЛЬ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасному динамічному світі, який стрімко змінюється під впливом глобалізаційних процесів та технологічних інновацій, економічні моделі функціонування підприємств зазнають безпрецедентної трансформації, викликані насамперед такими глобальними викликами, як катастрофічне виснаження природних ресурсів планети, незворотні зміни клімату та невідпинне зростання екологічних проблем, що загрожують майбутньому людської цивілізації. Циркулярна економіка, як інноваційна концепція господарювання, що базується на замкнених виробничих циклах та раціональному ресурсокористуванні, пропонує революційну альтернативу

традиційній лінійній моделі «видобути-виробити-викинути», забезпечуючи при цьому значно краще використання обмежених природних ресурсів та радикальну мінімізацію утворення відходів, що дозволяє зменшити антропогенне навантаження на екосистеми. Підприємства, які мають стратегічне бачення та проактивно впроваджують фундаментальні принципи циркулярної економіки у свою повсякденну діяльність, не лише сприяють збереженню довкілля для майбутніх поколінь, проявляючи свою екологічну та соціальну відповідальність, але й суттєво посилюють власні конкурентні позиції на глобальних ринках у середньо- та довгостроковій перспективі, отримуючи численні економічні вигоди від раціонального використання ресурсів та відповідності суспільним очікуванням щодо сталого розвитку.

Основоположними принципами, на яких ґрунтується функціонування підприємств у рамках моделі циркулярної економіки, виступають наступні концепції, які трансформують традиційне розуміння виробничих процесів:

1. Проектування без відходів або "circular design" – революційний підхід до створення інноваційних продуктів та виробничих процесів, який передбачає врахування можливостей подальшого використання компонентів продукції після завершення її життєвого циклу, що дозволяє мінімізувати утворення відходів ще на етапі проектування та конструювання виробів.

2. Збереження та максимізація цінності продуктів протягом усього життєвого циклу – комплексний підхід до організації виробництва та споживання, який передбачає суттєве подовження терміну експлуатації виробів шляхом розробки продукції з високою довговічністю, створення умов для її ремонтпридатності та можливості модернізації, а також розвитку інфраструктури з обслуговування та відновлення використаних товарів.

3. Регенерація природних систем та біологічних ресурсів – системний підхід до організації виробничих процесів, який передбачає безпечне повернення використаних біологічних ресурсів у природні екосистеми після завершення їх життєвого циклу, що дозволяє підтримувати здатність природи до самовідновлення та забезпечувати стає функціонування біосфери у довгостроковій перспективі.

Комплексний перехід сучасного підприємства будь-якої галузі економіки на інноваційні засади циркулярної економіки вимагає застосування системного підходу до управління змінами та може бути ефективно реалізований через впровадження наступних стратегічних напрямків, які у своїй сукупності забезпечують максимальну циркулярність матеріальних потоків та ресурсоефективність господарської діяльності:

1. Еко-дизайн продукції та виробничих процесів, який передбачає фундаментальне переосмислення підходів до проектування товарів та послуг з урахуванням можливостей їх повторного використання, легкого розбирання на компоненти, ремонтпридатності, модульності конструкції та використання екологічно безпечних матеріалів, які можуть бути багаторазово перероблені без втрати властивостей або безпечно повернені у природні екосистеми після завершення життєвого циклу продукції.

2. Промисловий симбіоз та створення еко-індустріальних парків, які базуються на інноваційних моделях міжгалузевої та міжсекторальної співпраці між підприємствами різного профілю діяльності, розташованими в одному регіоні або на суміжних територіях, за яких побічні продукти, відходи виробництва одного підприємства стають цінною вихідною сировиною або енергетичними ресурсами для виробничих процесів іншого підприємства, що дозволяє суттєво підвищити ресурсоефективність на регіональному рівні та зменшити екологічне навантаження.

3. Сервітизація бізнес-моделей та впровадження концепції "продукт як послуга", які передбачають революційний перехід від традиційної парадигми продажу товарів у власність споживача до інноваційних моделей надання комплексних послуг, за яких виробник зберігає право власності на матеріальні активи та відповідальність за їх технічне обслуговування, а споживач оплачує лише функціональність або результат використання продукції.

4. Ревиробництво та відновлення використаних продуктів, які передбачають створення комплексних систем збору, оцінки стану, розбирання, відновлення та повторного складання використаних виробів або їх компонентів для надання їм характеристик нової продукції з відповідною гарантією якості, що дозволяє суттєво скоротити споживання сировини, енергії та інших ресурсів порівняно з виробництвом нових виробів.

5. Глибока утилізація та високотехнологічна переробка відходів, які забезпечують ефективне повернення цінних матеріалів, екстрагованих з відходів виробництва та споживання, у виробничий цикл для їх повторного використання, що дозволяє замкнути ресурсні цикли і значно зменшити потребу в первинних природних ресурсах.

Отже, у довгостроковій перспективі модель циркулярної економіки здатна протистояти сучасним викликам та забезпечувати економічне зростання при збереженні природних екосистем.

Перелік використаних джерел:

1. Напрями реформування державної політики в забезпеченні циркулярної економіки в контексті міжнародної співпраці. URL:

http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2016/24.pdf (дата звернення 10.04.2025 р).

2. Нова політика управління відходами – основа економіки замкнутого циклу (2018). URL: <http://conference.chamber.ua/> (дата звернення 15.04.2025 р).